

Білоус Я.О.,

здобувач вищої освіти факультету лінгвістики

та соціальних комунікацій,

науковий керівник – Сітко А.В.,

канд. філол. наук,

доцент кафедри англійської

філології і перекладу

Національний авіаційний університет

м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ПРОСТИХ РЕЧЕНЬ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

В останні роки лінгвісти все більше акцентують свою увагу на проблемі, пов'язаній з дослідженням речення. Об'єктом дослідження мовознавчої науки уже довгий час виступає речення як багатоаспектна одиниця. Багатоаспектність речення зумовлюється тим, що воно характеризується певним набором класифікаційних ознак [1]. Речення – мінімальна, граматично організована одиниця, що служить для вираження думки, а також почуття і волі; володіє предикативністю, інтонаційною оформленістю; побудована за певним граматичним зразком і містить комунікативну структуру [2].

Синтаксис має «надзвичайно широкі експресивні можливості, які закладені в синтаксичній сполучуваності окремих слів, словосполучень, висловлень, у типах зв'язку мовних одиниць, будові речення і т. ін. Проте синтаксис – одна з найменш опрацьованих ділянок у перекладознавстві та контрастивістиці» [3].

Просте речення – це предикативна синтаксична одиниця, що складається з декількох з'єднаних між собою синтаксичним зв'язком форм слів або з однієї словоформи. Просте речення англійської та української мов може бути як повним, так і неповним. Повними називаються речення, у яких наявні всі

головні та другорядні члени речення, необхідні для завершеності будови й повноти вираження значення. Наприклад: «Коло хат зеленіють густі старі садки». Неповними називаються такі речення, у яких пропущений головний або другорядний член речення, проте є зрозумілим із контексту або ситуації мовлення. Наприклад: «Тонкі брови, русяві дрібні кучері на голові, тонкий ніс, рум'яні губи.»

Усі прості речення, в залежності від мети висловлювання, поділяються на розповідні, питальні, спонукальні та окличні речення [4]. Розглянемо даний поділ в українській мові. Розповідними називаються речення, що містять у собі повідомлення про якийсь факт дійсності, явище, подію і т.д. (стверджується або заперечується). Розповідні речення – найбільш поширений тип простих речень, вони дуже різноманітні за своїм змістом і структурою і відрізняються відповідною закінченістю думки: *Коло хат зеленіють густі старі садки.*

Спонукальними називаються речення, що виражають волевиявлення мовця, їх мета – спонукання до дії: *Говори, дурню! ..., — сказав батько.* Окличними називаються речення, емоційно забарвлені, що передаються спеціальною окличною інтонацією: *Ти, Карне, ніколи не вдержиши язика!; Прощай, лист любові, прощай!*

Щодо таких типів у англійській мові, то розповідні речення містять в собі повідомлення у стверджувальній (*He asked me to buy a flower*) або заперечній формі (*He does not go anywhere*).

Якщо говорити про питальні речення англійської та української мов, то вони «є структурно-граматичним типом, який відрізняється від інших речень як за структурою, семантикою, так і за комунікативним призначенням. Це по-особливому інтоновані речення з певним порядком слів, часто з використанням лексичних маркерів питальності, що мають у мовленні актуальне членування (функціональну перспективу), логіко-граматична природа яких характеризується цілеспрямованістю запиту інформації» [5, с. 8.].

Питальними називаються речення, що мають на меті спонукати співрозмовника висловити думку, що цікавить мовця, тобто їх мета є

пізнавальною. Підтримуємо думку А. Сітко про те, що «для глибокого та всебічного аналізу природи питальних речень важливі й формально-граматична побудова, і логічний зміст, і загальносинтаксичне значення» [1, с. 189].

За структурою англійські питальні речення поділяються на: загальні, які потребують відповіді «так» або «ні» (*Can you speak English?*); спеціальні, які починаються з питальних слів «who», «what», «where» і т.д. (*And where are you going?*; *Where do you live?*)., альтернативні, які припускають наявність вибору (*Do you live in town or in the country?*); розділові, що вимагають відповіді «так» або «ні» і складаються з повідомлення в стверджувальній формі з подальшим питанням в заперечній формі або з повідомлення в заперечній формі з подальшим питанням в стверджувальній формі (*You speak English, do not you ?*; *You are not tired, are you?*) [6, с. 140].

Наказові речення англійської мови слугують для спонукання до якої-небудь дії у формі наказу, прохання, запрошення і т.д. (*Stop talking !*; *Open the door, please !*; *Do come to see me on Sunday!*). Окличні прості речення слугують для вираження будь-якої емоції або почуття. Вони часто починаються зі слів «what» і «how» (*What a lovely day it is !*; *How wonderful!*).

Слід зазначити, що англійська та українська мови належать до різних мовних груп: до германської і слов'янської відповідно. Багато слів в англійській мові мають просту морфологічну структуру і не мають спеціальних маркерів, які вказують на приналежність слова до тієї чи іншої частини мови. Тому вони легко можуть переходити з однієї частини мови в іншу. Наприклад, *They had another round of talks yesterday. Her face was round and cheerful. They live just round the corner.* Слово *round* відноситься до різних частин мови (в прикладах – іменник, прикметник, прийменник). Такі особливості, як полісемія (багатозначність) і омонімія роблять англійську мову відмінним інструментом для створення мовних парадоксів і каламбуру.

Також, для англійської мови є характерним використання артиклів, які виконують декілька функцій. Перша з названих функцій артиклів полягає у висловленні означеності / неозначеності предмета мовлення; Друга функція

артиклів – морфологічна – пов'язана з утворенням форм числа і роду іменників. І третя функція артиклів полягає в оформленні іменних словосполучень і комунікативному членуванні речення [2, с. 170].

Англійській мові властивий прямий порядок слів у реченні, який виконує певну граматичну функцію, а саме, чітко виділяє смисловий центр речення. В українській мові для пожвавлення мови і для надання характеру спокійного повідомлення можна відносно вільно переставляти слова; в англійській мові цього робити майже не можна, оскільки існує небезпека порушити синтаксичні зв'язки між словами [7, с. 43]. Відмінності, які існують у синтаксисі української та англійської мов, слід добре знати для здійснення адекватного перекладу. Отже, англійське речення має свої певні правила побудови, тобто чіткий порядок слів. Зміна порядку тягне за собою певні наслідки, на відміну від української мови, де порядок слів не відіграє такої сильної емпатичної функції.

Список літератури

1. Сітко А.В. (2013). Структурні особливості англійських та українських інтерогативів, *Нова філологія*. (58), 187–189.
2. Бухвалова Е. Г. Особенности порядка слов в русском и английском предложениях / Е. Г. Бухвалова // *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. – 2011. – № 2 (9). – С. 35-37.
3. Сітко А.В. (2013). Використання результатів контрастивних досліджень у перекладознавстві. *Наукові записки*. Серія : Філологічні науки (мовознавство). (116). Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 199–203.
4. Жлуктенко Ю.О. Порівняльна граматики англійської та української мов. Київ: Радянська школа, 1960. – 160с.
5. Сітко А.В. Відтворення комунікативної семантики англійських інтерогативних конструкцій у перекладі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.16 «Перекладознавство». Одеса, 2011. 19 с.
6. Sitko A.V., Struk I.V. The principles of English and Ukrainian interrogative sentences classification. *Науковий вісник Дрогобицького державного*

педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: «Філологічні науки»
(мовознавство): Збірник наукових праць. Дрогобич, 2018. № 10. С. 139-141.

7. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову : навч. посібник / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова Книга, 2003. – 608 с.